

Risqlərin idarə edilməsi - ümumi məlumat

“Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-də Risklərin idarə edilməsi sistemi Maliyyə Bazarlarına Nəzarət orqanının normativ hüquqi tələblərinə, Bank Nəzarəti üzrə Bazəl Komitəsinin tövsiyələrinə və beynəlxalq təcrübəyə, həmçinin Bankın daxili siyasəti və metodologiyası ilə müəyyən olunmuş qayda və prosedurlara uyğun olaraq həyata keçirilir.

Risqlərin idarə edilməsi prsosesi

- **1-ci müdafiə xətti - risklərin qəbul edilməsi:** biznes struktur bölmələrinin funksiyalarına aid olmaqla, daxili normativ sənədlərə və həmçinin Bankın risk profilinə uyğun optimal risk və gəlirlik nisbəti əsasında qərarlar verilir;
- **2-ci müdafiə xətti – risklərin idarə edilməsi:** risklərin idarə edilməsi üzrə çərçivələr, prinsiplər, limitlər müəyyən edilir, risk monitorinqləri keçirilir və nəticələr barədə hesabatlar hazırlanır, risk profilinin risk iştahasına adekvatlığı ölçülür, risklər iclamallaşdırılır və həmçinin Bankın risk profilinə uyğun optimal risk və gəlirlik nisbəti əsasında qərarlar verilir;
- **3-cü müdafiə xətti - audit:** daxili və kənar auditin funksiyasına aid olmaqla, risklərin idarə edilməsi sisteminin effektivliyi yoxlanılır.

Müşahidə Şurası

Bankın risk profilinə adekvat səmərəli risklərin idarə edilməsi sisteminin yaradılmasını təmin etmək istiqamətində risklərin idarə edilməsi üzrə strategiyani, siyasəti, daxili qaydaları, fəvqəlada hallar planını, risk limitlərini və təşkilati strukturu təsdiq edir, həmçinin İdarə Heyətinin işinə nəzarəti həyata keçirir.

Strategiya və risklərin idarə edilməsi Komitəsi (irəlidə - SRİK)

Risqlərin idarə edilməsi strategiyasına, siyasətinə və qaydalarına, habelə onlara dəyişikliklərə, risk limitlərinə, İdarə Heyəti ilə birgə fəvqəladə hallar planına baxır və təsdiq olunmaq üçün Müşahidə Şurasına təqdim edir. Bankın məruz qaldığı risklərin vəziyyəti və risklərin idarə edilməsi sisteminin effektivliyi barədə hesabat və risklərin idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər hazırlayıb Müşahidə Şurasına təqdim edir.

İdarə Heyəti

Risklərin idarə edilməsi strategiyası və siyasətinin həyata keçirilməsini təmin etməklə yanaşı risklərin idarə edilməsi prosesini təşkil edir. Bankın məruz qaldığı riskləri təhlil etmək və aşkar edilən zəifliyin aradan qaldırılması istiqamətində və Bankın digər struktur bölmələrinin Risklərin idarə edilməsi departamenti ilə əməkdaşlığını təmin etməklə, onun bankın risklərinə adekvat şəkildə fəaliyyəti üçün müvafiq şərait yaradır. Risklər və onların idarə edilməsinə dair hesabatı SRİK-ə və Müşahidə Şurasına, SRİK-lə birgə baxılan fəvqəladə hallar planını isə təsdiq olunması üçün Müşahidə Şurasına təqdim edir.

Baş risk inzibatçısı

Risklərin idarə edilməsi üzrə İdarə Heyəti və struktur bölmələrin fəaliyyətini əlaqələndirməklə Bankın məruz qaldığı risklərin onun riskgötürmə qabiliyyətinə, risklərin idarə edilməsi strategiyasına və risklərin idarə edilməsi üzrə prudensial tələblərə uyğunluğunun təmin edilməsi istiqamətində işlər görür. Bankın fəaliyyətinə aid risklərin növlərini və ölçüsünü göstərən dövrü hesabatların etibarlı, şəffaf, kompleks şəkildə və vaxtında hazırlanmasını təmin etməklə yanaşı risklərin idarə edilməsi sisteminin təkmilləşdirilməsi üzrə SRİK-ə və Müşahidə Şurasına təkliflər verir.

Risklərin idarə edilməsi departamenti

- Risklərin idarə edilməsi işinin əlaqələndirilməsini təmin etməklə bu sahə üzrə Bankın daxili normativ sənədlərini hazırlayıb Bankın İdarə Heyətinə təqdim edir;
- Risklərin idarə edilməsi strategiyası və siyasətinə riayət edilməsinin monitorinqini aparıb kənarlaşmalar barədə hesabatı SRİK-ə və İdarə Heyətinə təqdim edir;
- Risklərin müəyyənləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi üzrə metod və modellərin seçilməsi və tətbiqi üzrə işləri həyata keçirir;
- Risk xəritəsini hazırlayır və onun icrasına monitorinqi həyata keçirir;
- Risklərin idarə edilməsi məqsədilə Bankın digər struktur bölmələrindən alınmış məlumatları təhlil edir, aidiyyəti struktur bölmələrlə birgə stress-testlər keçirir və müəyyən edilən risklərin azaldılması məqsədi ilə tədbirlər planlarını hazırlayır.

Kredit riski borcalanın bank qarşısında öhdəliyinin vaxtında və ya tam icra olunmaması nəticəsində yaranır.

Bankda Kredit riskinin idarə edilməsi məqsədilə kəmiyyət və keyfiyyət göstəriciləri əsasında istifadə olunan analitik metodlar:

- “Vintaj təhlili”nə əsasən kredit risklərinin təhlili;
- “İflasa ekvivalent risk göstəricisi” metoduna əsasən kredit risklərinin hesablanması;
- analitik təhlil metodu əsasında kredit portfelinin qiymətləndirilməsi;
- statistik təhlil metodu vasitəsilə kredit portfelinin qiymətləndirilməsi.

Bazar riski bazarda faiz dərəcələrinin, valyuta məzənnələrinin, qiymətli kağızların və əmtəələrin dəyərində baş verən dəyişikliklərlə əlaqədar yaranır.

Bankda bazar riskinin idarə edilməsində tətbiq edilən qiymətləndirmə və təhlil metodları:

- “GAP” metoduna əsasən faiz dərəcəsi riskinin hesablanması və təhlili;
- “Dursiya GAP”i metoduna əsasən faiz dərəcəsi riskinin hesablanması və təhlili;
- “Riskə məruz Dəyər” (RMD) modelinə əsasən valyuta riskinin hesablanması və təhlili;
- aktiv və öhdəliklərin ödəniş müddətləri üzrə təhlili;
- açıq valyuta mövqeyinin hesablanması və təhlili;
- faiz dərəcəsi riskinin qiymətləndirilməsi üzrə stress-testlərin keçirilməsi və nəticələrinin təhlili.

Likvidlik riski planlaşdırılmış və gözlənilməyən öhdəliklərin vaxtında və effektiv yerinə yetirilə bilməməsi nəticəsində yaranır.

Bankda likvidlik riskinin təhlili üçün aparılan təhlillər:

- ani likvidlik göstəricisinin hesablanması və təhlili;
- cari likvidlik göstəricisinin hesablanması və təhlili;
- uzunmüddətli likvidlik göstəricisinin hesablanması və təhlili;
- likvidliyi örtmə əmsalının hesablanması və təhlili;

- ödəniş müddətləri üzrə aktiv və öhdəliklərin “GAP” metodu ilə hesablanması və təhlili;
- likvidliyin qiymətləndirilməsi üzrə stress-testlərin keçirilməsi və nəticələrin təhlili.

Əməliyyat riski bank əməkdaşları tərəfindən yol verilmiş nöqsan və səhvlər, informasiya sistemi və texnologiyalarda baş vermiş problem və çatışmazlıqlar, habelə bankdankənar hadisələrlə əlaqədar yaranır. Bankda baş vermiş və gözlənilən əməliyyat risklərinin müəyyən olunması metodları:

- biznes proseslərinin təhlili və optimallaşdırılması barədə təkliflərin verilməsi;
- Bankın uçot sənədlərində əməliyyat riski nəticəsində yaranmış maddi itkilər haqqında məlumatların toplanması;
- daxili qaydaların əməliyyat riski nöqtəyi nəzərdən qiymətləndirilməsi;
- Əməliyyat risklərinin effektiv şəkildə idarə edilməsi və qiymətləndirilməsi məqsədilə Bankın məruz qaldığı əməliyyat riskləri barəsində məlumatlar analitik məlumat bazası sistemində qeydiyyatının aparılması.

Strateji risk strateji hədəflərin düzgün seçilməməsi nəticəsində yaranır

Bankda strateji risklərin idarə edilməsi:

- Bankın uzunmüddətli yol xəritəsinə riayət olunması nəzarətdə saxlanılır;
- Yeni biznes mühitinə keçidi şərtləndirən iqtisadi, siyasi, sosial və s. trendlər izlənilir;
- Alternativ biznes istiqamətlərinin effektiv qiymətləndirilməsinə nəzarət olunur;
- Resurslardan səmərəli istifadənin monitorinqi aparılır;
- Strateji qərarların səmərəli tətbiq olunmasına nəzarət edilir.

Nüfuz riski banka qarşı etimadın azalması və mənfi ictimai rəy nəticəsində yaranır.

Bankda nüfuz riskinin idarə edilməsi:

- Bank haqqında xarici təsəvvürün pisləşməsinə şərtləndirə biləcək halların monitorinqi aparılır;
- Kommunikasiya kanalları təkmilləşdirilir;
- Bank əməkdaşlarının maarifləndirilməsi aparılır.